

Răspunsurile direcțiilor de specialitate din BNR

la întrebările punctuale adresate de membrii Comisiei pentru Buget, Finanțe și Bănci din Camera Deputaților, ședința din 21.01.2015

- Doamna deputat Ana Birchall

La solicitarea clientului, în cazul creditelor acordate în franci elvețieni, conversia soldului acestor credite în lei se va realiza prin aplicarea unui curs mediu de conversie, determinat ca medie aritmetică a cursurilor medii lunare din luna acordării creditului până la data conversiei.

Răspuns:

Conform evaluărilor făcute de BNR conversia în lei a creditelor denumite în CHF, la cursul mediu lunar calculat de la data acordării până în prezent ar determina o pierdere din partea băncilor de 3,2 miliarde lei (0,4 % din PIB). Dacă conversia ar fi aplicată atât creditelor în CHF cât și în Euro pierderea ar fi, pe aceeași metoda de calcul a cursului mediu lunar de la data acordării până în prezent, de 4,5 miliarde lei (0,6% din PIB). BNR consideră că o asemenea soluție ar fi nerealistă pentru că ar presupune asumarea unor pierderi care s-ar adăuga pierderilor deja existente din sectorul bancar (peste 4,4 mld lei în 2014). În plus, situația creditelor în CHF este diferită de la client la client și de la bancă la bancă, și o soluție unitară de tratament chiar și adaptată pe durată diferită a creditului nu se justifică. Impunerea printr-o decizie administrativă a pierderilor poate fi contestată în instanță ca fiind un act neconstituțional, pe baza încălcării art. 44 (1- 6) care garantează dreptul la proprietate și ale art.146 pct.5.

- Domnul deputat Donțu Mihai Aurel

1. Dacă există, în afară de o situație statistică, o diferențiere între creditarea în CHF pentru persoane fizice și juridice?

Răspuns:

Regulamentul nr. 17/2012 privind unele condiții de creditare stabilește cerințe separate în ceea ce privește creditarea persoanelor juridice și creditarea persoanelor fizice.

Astfel, pentru persoanele fizice regulamentul detaliază conținutul reglementărilor proprii privind creditarea, elaborate la nivelul împrumutătorilor, impunând condiții stricte atât în vederea calibrării finanțării acordate la posibilitățile de rambursare, ce au în vedere întreaga perioadă de finanțare și posibilitatea modificării condițiilor economice de la acordare, cât și pentru asigurarea unei acoperiri cât mai adecvate cu garanții.

În cazul persoanelor juridice, împrumutătorii au obligația generală de a stabili în cadrul reglementărilor proprii condiții mai stricte de acordare și garantare a creditelor în valută decât cele aplicabile creditelor similare în monedă națională.

În cazul persoanelor juridice, împrumutătorii au obligația generală de a stabili în cadrul reglementărilor proprii condiții mai stricte de acordare și garantare a creditelor în valută decât cele aplicabile creditelor similare în monedă națională.

La determinarea capacității de rambursare a entităților nefinanciare, împrumutătorii utilizează pentru șocul pe cursul de schimb și șocul pe rata dobânzii aceleași valori utilizate pentru fundamentarea nivelurilor maxime admise pentru gradul total de îndatorare în cazul creditelor de consum acordate persoanelor fizice, așa cum acestea sunt detaliate în regulament.

2. Există și IFN cu credite în franci. Se are în vedere o rezolvare asemanatoare, pentru realizarea unui tratament de egalitate?

Răspuns:

Considerăm că, la fel ca în cazul băncilor, soluțiile cele mai potrivite pentru clienții cu credite în franci elvețieni acordate de Instituțiile Financiare Nebancare pot să rezulte prin dialogul direct în tre debitor și creditor.

3. **Dolarul este în creștere și s-ar putea ca în următoarea perioadă de timp (într-o lună, două) să se ajungă la o situație asemănătoare și să discutăm despre creditele în dolari. Este constituțional să facem referire doar la o singură monedă? Aveți în vedere și reglementarea acestei situații? Creditele în dolari sunt cu siguranță consistente la nivelul economiei românești.**

Răspuns:

Potrivit datelor de bilanț monetar aferente lunii decembrie 2014, creditele denominate în dolari erau de 6,27 miliarde lei (aproximativ 2,8 la sută din totalul creditelor acordate).

Cea mai mare parte a creditelor acordate în dolari reprezintă expuneri față de nerezidenți (3,14 miliarde lei) și societăți nefinanciare (2,8 miliarde lei). Ponderea creditelor denominate în dolari acordate gospodăriilor populației (persoane rezidente) în totalul creditelor acordate de instituțiile de credit gospodăriilor populației era de aproximativ 0,3% (305,2 milioane lei).

4. **Aveți în vedere situația postscriasă? Cred că este o situație speculatorie și în curând vom avea o revenire a francului și a altor monede la nivele anterioare discuției noastre și chiar mai jos.**

Răspuns:

BNR nu se pronunță cu privire la evoluția viitoare a cursului aplicabil între diferite monede.

5. **Cum vom putea aplica aceste reglementări sau poate posibile facilități acordate persoanelor care sunt într-o situație dificilă astăzi?**

Răspuns:

Având în vedere faptul că din întrebare nu rezultă cadrul de reglementare asupra căruia se solicită clarificări, precizăm că, din perspectiva Regulamentului nr.17/2012, operațiunile realizate exclusiv în scopul restructurării la același împrumutător, din considerente de dificultăți financiare ale debitorului, a creditului/ creditelor acordate persoanelor fizice în sold la momentul realizării operațiunii de restructurare în scopul adaptării condițiilor de rambursare la noile posibilități ale debitorului, nu sunt supuse limitărilor prevăzute de respectivul regulament referitoare la evaluarea bonității debitorului (încadrarea în grad maxim de îndatorare, respectarea limitei reglementate a valorii creditului raportate la valoarea garanției) și la termenul maxim de acordare pentru creditele de consum (5 ani).

- Domnul deputat Horga Vasile

BNR va trebui să poarte discuții argumentate cu toate băncile comerciale și cu asociațiile care reprezintă consumatorii aflați în dificultate și să elaboreze o normă care să determine pentru fiecare client în parte un curs fix personalizat, în raport cu care să se schimbe leul în franc elvețian și invers și care trebuie să fie valabil pe toată perioada de derulare a contractului de credit până la rambursarea integrală a acestuia. Cursul fix se determină ca medie aritmetică ponderată a sumei cursurilor valutare CHF/leu, valabil până la data încheierii contractului, a vârfurilor lunare de curs valutar, perioada până la ultimul curs valutar la care se face ori conversia creditului în lei ori plata în continuare în CHF, toate acestea raportate la numărul de zile pentru care au fost determinate aceste cursuri. Altă variantă: însumarea cursurilor zilnice de la data creditării până la data conversiei, care se raportează la totalul zilelor dintre cele două perioade. Rezultă un curs mediu sau ponderat sau determinat zilnic, care va fi utilizat în continuare pentru conversie sau plata creditului în CHF.

Cursul se va înscrie în contractual de act adițional.

Rezultatul: Băncile pot constitui provizioane pentru risc valutar pentru diferența dintre suma rezultată din diferența de curs valutar la data plății ratelor scadente și cursul fix la care se plătește rata creditului.

Provizioanele să fie deductibile prin Codul fiscal.

Răspuns 1 (referitor la posibilitatea elaborării unei norme care să determine un curs fix personalizat):

Banca Națională a României nu poate interveni în raporturile juridice derulate între instituțiile de credit și clienții acestora, competența sa fiind limitată la urmărirea îndeplinirii de către acestea a cerințelor de prudențialitate care se regăsesc în legislația specifică. În acest context, Banca Națională a României nu poate emite o astfel de reglementare care să stabilească, în mod administrativ, pentru fiecare contract de credit, un curs arbitrar la care să se efectueze conversia din leu în franc elvețian și invers.

Răspuns 2 (referitor la implicațiile în ceea ce privește provizioanele constituite de bănci):

Începând cu 1 ianuarie 2012, instituțiile de credit aplică *Standardele Internaționale de Raportare Financiară (IFRS)*, astfel cum au fost adoptate la nivelul Uniunii Europene prin regulament comunitar direct aplicabil în toate Statele Membre. În aceste condiții, autoritățile naționale nu au competența de a stabili reguli mai stricte sau mai flexibile față de cele rezultând din aplicarea respectivelor standarde internaționale.

Începând cu 1 ianuarie 2012, instituțiile de credit aplică *Standardele Internaționale de Raportare Financiară (IFRS)*, astfel cum au fost adoptate la nivelul Uniunii Europene prin regulament comunitar direct aplicabil în toate Statele Membre. În aceste condiții, autoritățile naționale nu au competența de a stabili reguli mai stricte sau mai flexibile față de cele rezultând din aplicarea respectivelor standarde internaționale.

Cu privire la deductibilitatea provizioanelor puse în discuție, precizăm că BNR nu are competențe privind cadrul de reglementare în domeniul fiscal.

- Domnul deputat Dascălu Constantin

Comisia pentru buget, finante și bănci a solicitat BNR, în anul 2011, ca toate băncile să-și informeze totii clienții și să se propună reconversia. S-a verificat dacă toate băncile și-au informat corect clienții și dacă acei clienți informați au semnat vreun document?

Răspuns:

Nu există o reglementare care să interzică băncilor conversia sau refinanțarea creditelor, așa cum a fost informată Comisia de directorul Direcției Supraveghere, dl. Nicolae Cintează și de dl. Steven Cornelis Van Groningen, Președintele Raiffeisen Bank SA. Acest tip de tranzacție a fost practică în mod frecvent de către bănci, chiar cu discount. În cazul unei bănci, din 14 mii de scrisori transmise clienților prin care li se aducea la cunoștință posibilitatea conversiei creditelor sau refinanțarea acestora prin acordarea unui credit în lei, doar 458 de clienți au răspuns favorabil. Restul au invocat solicitări anterioare de conversie la cursul istoric.

- Domnul deputat Pardău Dumitru

1. Cum explicați afirmația pe care ați făcut-o potrivit căreia o bancă care a dat credite în CHF poate să dea faliment?

Răspuns:

Afirmația nu s-a referit la faptul că au fost acordate credite în CHF ci la emiterea unui act normativ prin care să se stabilească conversia în valută la un alt curs decât ziua tranzacției. În această situație, diferența de curs ar reprezenta pentru bancă o pierdere care i-ar diminua capitalurile proprii. Astfel, ulterior conversiei în lei a unui credit denominat în franci elvețieni, utilizând un curs diferit de cursul pieței aplicabil în ziua conversiei, instituția de credit suportă imediat diferența de curs înmulțită cu soldul creditului (o diminuare a valorii creditelor acordate de o instituție de credit conduce la o diminuare echivalentă a capitalului acesteia). În anumite situații, pierderile pot fi de valori importante și conduc la înregistrarea unor indicatori de adecvare a capitalului cu mult sub limitele cerute de reglementări, periclitanți capacitatea instituției de credit de a-și continua activitatea, ca urmare a erodării capitalului până la punctul la care instituția ar afecta interesele creditorilor (deponenți - persoane fizice și juridice, finanțatori externi, cumpărători de obligațiuni emise de instituția de credit, contrapartidele la operațiunile defășurate de instituțiile de credit pe piața interbancară etc). În absența unui aport de capital care să restabilească adecvarea capitalului instituției de credit, o astfel de situație ar conduce la declararea falimentului instituției de credit sau aplicarea unei măsuri de rezoluție din cele prevăzute lege.

2. Cum s-au soluționat situațiile BANCOREX, Banca Religiilor și celelalte situații bancare existente la vremea

respectivă?

Răspuns:

Instituțiile de credit menționate au înregistrat niveluri ale indicatorilor de prudență sub cele prevăzute de reglementările în vigoare iar acționarii nu au avut capacitatea financiară necesară să susțină financiar băncile respective. Ca atare, Banca Națională a României a solicitat instanțelor declanșarea procedurii de faliment la băncile în cauză.

În calitatea sa de autoritate de supraveghere prudențială a instituțiilor de credit, potrivit prevederilor Legii nr.312/2004 - Statutul BNR, Banca Națională a României nu are atribuții privind administrarea instituțiilor de credit menționate, acestea fie aflându-se în faliment fie li s-au preluat activele de către alte entități.

3. Pe ce bază clienții câștigă în instanță? Cine suportă pierderile?

Răspuns:

Cu privire la prima întrebare de la punctul 3, formulată de domnul deputat Pardău Dumitru, cu privire la „baza în care clienții câștigă în instanță”, menționăm că temeiurile legale cel mai frecvent invocate de către clienții instituțiilor de credit sunt *Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori*, republicată, și *Ordonanța de urgență a Guvernului nr.50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori*, cu modificările și completările ulterioare, acte normative gestionate de către Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor, având atribuții pe linia raporturilor dintre instituțiile de credit și clienții consumatori de servicii financiare.

Din informațiile pe care le deținem în prezent referitoare la hotărârile instanțelor judecătorești cu privire la constatarea caracterului abuziv al unor clauze contractuale, se poate observa că **nu există o practică unitară a instanțelor**. Astfel, unele hotărâri definitive s-au pronunțat în favoarea consumatorilor iar altele s-au pronunțat în favoarea instituțiilor de credit. Potrivit acestor informații, în aproximativ 80% dintre cazuri instanțele s-au pronunțat în favoarea instituțiilor de credit iar în aproximativ 20% dintre cazuri acestea s-au pronunțat în favoarea clienților.

În acest context, **arătăm că Banca Națională a României nu este competentă să formuleze considerente cu privire la hotărârile instanțelor de judecată, acestea fiind suverane în ceea ce privește deciziile aferente fiecărui dosar în parte.**

În continuare, exemplificăm din practica neunitară a instanțelor judecătorești, astfel:

Practica nefavorabilă instituțiilor de credit:

Tribunalul București a pronunțat, în ședința din data de 29.01.2014, Hotărârea nr. 429/2014, prin care a respins, ca nefondat, recursul formulat de **Volksbank România S.A.** împotriva Sentinței nr. 17199/2013, pronunțată de Judecătoria sectorului 2.

Acțiunea a avut ca obiect “obligația de a face”. Instanța a constatat nulitatea absolută a clauzelor care instituie următoarele comisioane, incluse în contract: comision de risc (după caz, redenumit comision de administrare credit), comision de administrare garanții, comision de rezervă minimă obligatorie și comision de monitorizare polițe de asigurare precum și a clauzelor din actele adiționale la convențiile de credit, din notificări sau din comunicările care au modificat tipul dobânzii din fixă în variabilă, în lipsa acordului împrumutatului în acest sens sau care au modificat rata dobânzii. De asemenea, instanța a considerat ca abuzive și unele clauze privind declararea scadenței anticipate.

Practica favorabilă instituțiilor de credit:

1. Dând câștig de cauză instituției de credit **Volksbank România S.A.**, prin Sentința civilă nr.1224F din 19.06.2014, Tribunalul Ialomița-Secția Civilă, a respins cererea privind constatarea caracterului abuziv al clauzei de risc valutar, pentru următoarele motive:
 - deși contractul de credit valutar conține un element de risc valutar, acest fapt nu îl transformă automat într-un contract abuziv,
 - atât Codul civil din 1864 (art.1578), cât și Codul civil în vigoare (art.2164) consacră în materia împrumutului principiul nominalismului, potrivit căruia împrumutatul trebuie să înapoieze suma nominal primită, oricare ar fi variația acesteia,
 - în cazul creditelor acordate în valută nu suntem în prezența niciunei clauze abuzive, deoarece nu instituția de credit a instituit printr-o clauză în contract principiul nominalismului, ci însuși legiuitorul,
 - clauza de risc valutar reprezintă reproducerea, preluarea principiului nominalismului consacrat de lege,
 - Curtea Europeană de Justiție s-a pronunțat în sensul că nu intră sub incidența evaluării caracterului abuziv decât clauzele din contractele încheiate cu consumatorii iar nu și dispozițiile legale,

- Curtea a statuat că "Directiva 9/13/CEE privind clauzele abuzive din contractele încheiate cu consumatorii și principiile dreptului Uniunii referitoare la protecția consumatorilor trebuie interpretate în sensul că sunt excluse din domeniul lor de aplicare actele cu putere de lege și normele administrative ale unui stat membru, în lipsa unei clauze contractuale de modificare a conținutului sau a domeniului de aplicare a acestora" (Procedura C280/1, Barclays Bank vs. Sara Sanchez Garcia),
- în materia creditelor în valută, problema riscului valutar nu este susceptibilă de a fi soluționată pe calea unor acțiuni întemeiate pe Legea nr.193/2000, având în vedere faptul că riscul valutar este suportat de consumator nu în temeiul unei pretinse clauze abuzive din contractul de credit ci este consecința aplicării principiului nominalismului consacrat de lege.

Apelul formulat împotriva sentinței anterior menționate a fost respins ca nefondat, prin Decizia civilă definitivă nr.1122/26.11.2014, pronunțată în dosarul nr.948/98/2014, Curtea de Apel a reținut că:

- Tribunalul Ialomița a făcut o corectă apreciere a probelor și dispozițiilor legale în analiza clauzei de risc valutar,
- semnarea unui contract de credit într-o anumită monedă este o chestiune care ține exclusiv de dorința împrumutatului,
- după contractarea unui credit într-o monedă străină, atât împrumutatul cât și banca pot suporta consecințe negative rezultate din riscul valutar,
- având în vedere dispozițiile Codului civil, referitoare la principiul forței obligatorii a contractului, instanța de judecată nu poate interveni pentru a stabili o anumită rată a dobânzii într-un contract de credit sau pentru a modifica moneda în carea fost acordat creditul.

2. În cadrul procesului colectiv inițiat de un grup de clienți, împotriva **Băncii Comerciale Române S.A.**, Curtea de Apel București s-a pronunțat pe data de 18.12.2014, stabilind, prin hotărâre, lipsa de clauze abuzive în contractele de credit cu dobândă variabilă contractate de clienți la BCR.

Curtea de Apel București a decis corectitudinea clauzelor contractuale privind dobânda variabilă și corectitudinea clauzelor privind comisioanele.

În același sens, în comunicatele oficiale ale BCR, referitoare la situația proceselor aferente clauzelor abuzive, se precizează că majoritatea dosarelor având ca obiect acțiuni colective formulate împotriva BCR au fost respinse ca neîntemeiate, atât în fond cât și în apel, pe baza motivațiilor că *"toți clienții au avut posibilitatea să reflecteze asupra condițiilor de creditare și a costurilor, clienții au avut posibilitatea negocierii nivelului de dobândă, inclusiv a tipului de dobândă, comisioanele de administrare și riscuri intră în costul total al creditului pe care consumatorul l-a contractat prin demers propriu"*.

Referitor la întrebarea a doua (**Cine suportă pierderile?**) precizăm: În cazurile în care sentințele definitive dispun obligații pecuniare pentru instituțiile de credit, atât sub forma unor sume fixe cât și a unor obligații de recalculare negativă a veniturilor estimate din credite, pierderile băncilor, în calitatea lor de intermediari financiari, probabil că se vor repercuta asupra tuturor clienților care beneficiază de servicii bancare (de exemplu este posibilă scăderea dobânzii plătite de bănci pentru depozitele atrase și se pot majora costurile operațiunilor pentru clienți).

- Doamna deputat Andreea Paul

1. **În anul 2007, BNR a emis reglementări care au ridicat gradul maxim de îndatorare a persoanei fizice, de la 40% la 70%. Pentru creditele în franci francezi ați permis băncilor să își stabilească singure praguri de îndatorare maxime, prin norme interne, supuse unei aprobări prealabile a BNR. De pildă, bănci ca Volksbank (care a făcut publice raportări cu privire la aceste aspecte) să ridice pragul la 90% și, uneori, să renunțe, pur și simplu, la pragurile de îndatorare, ajungând ca acestea să fie de 100% sau chiar mai mult, ceea ce înseamnă că persoana împrumutată nu numai că nu își mai acoperea din venituri ratele, dar trebuia să aibă resurse adiacente suplimentare. Considerați ca ați stimulat apetitul pentru risc al băncilor? Consideră BNR ca a permis băncilor ca, prin reclame înfrumusețate, agresive, deceptiv, să racoleze un număr enorm de mare de consumatori de credite în franci elvețieni?**

Răspuns:

În măsura în care întrebarea Dvs. se referă la creditele acordate în moneda franc elvețian și nu franc francez (așa cum ați stipulat în întrebarea Dvs), precizăm că:

Este total eronată afirmația potrivit căreia, cu aprobarea BNR, bănci precum Volksbank România și-au stabilit praguri de îndatorare de 90% și, uneori, chiar peste 100% pentru împrumuturile acordate în franci elvețieni (CHF). Instituția

de credit menționată a practicat niveluri de maxim 70% pentru gradul total de îndatorare, potrivit reglementării sale interne validată de banca centrală (gradul total de îndatorare se calcula la venitul net obținut prin deducerea din venitul disponibil a coșului minim aferent numărului de membri ai familiei). Menționăm că aceste niveluri au fost diferențiate în funcție de categoria de risc de nerambursare asociată clienței, dar fără a depăși nivelul maxim de 70%. Astfel, subliniem că nu s-au înregistrat situații în care Volksbank România să acorde împrumuturi, în moneda franc elvețian, care, la data acordării, să înregistreze un grad total de îndatorare de 90% sau superior acestui nivel.

În anul 2007, România a intrat în UE asumându-și toate responsabilitățile și libertățile impuse de această apartenență. În consecință, BNR a trecut de la un cadru de reglementare de tip administrativ (respectiv, plafonarea rapoartelor serviciul datoriei/venituri și împrumuturi/garanții) la o abordare bazată pe autoreglementarea instituțiilor financiare. Limitele explicite pentru rapoartele serviciul datoriei/venituri și împrumuturi/garanții au fost eliminate. În schimb, creditorilor li s-a cerut să-și construiască propriile reguli pentru stabilirea nivelelor maxime ale îndatorării, diferențiate pe clase de risc ale debitorilor, cu verificarea prealabilă a normelor interne de către BNR și cu recomandarea de a trece la utilizarea informațiilor din evidențele Biroului de Credit pentru persoanele fizice. Aceste schimbări au furnizat un grad mai mare de flexibilitate pentru creditorii, însă un plafon maximal de 40% pentru raportul serviciul datoriei/venituri a rămas obligatoriu până la validarea de către BNR a normelor interne care luau în considerare schimbările introduse prin noul cadru reglementar.

Pentru menținerea prudenței cadrului reglementar, banca centrală și-a amendat poziția în 2008.

BNR a introdus o nouă abordare bazată pe evaluarea obligatorie a capacității debitorilor de a-și rambursa datoriile folosind un scenariu de stres stabilit de către BNR și a cerut creditorilor să calibreze nivelul raportului serviciul datoriei/venituri astfel încât debitorii să se încadreze în nivelul maximal al îndatorării pe toată durata creditului în raport cu scenariul de stres. Această abordare este complementară măsurilor anterioare de autoreglementare și a fost implementată pentru a se asigura că normele interne ale creditorilor iau în considerare riscul, într-o manieră adecvată.

Primele recomandări ale Comitetului European pentru Risc Sistemic cu privire la creditarea în monedă străină (din septembrie 2011) au intervenit când BNR era deja într-un stadiu avansat în implementarea măsurilor referitoare la rapoartele serviciul datoriei/venituri și împrumuturi/garanții. Pentru a respecta în totalitate aceste recomandări, banca centrală a adaptat plafonul maxim al raportului împrumuturi/garanții în funcție de tipul debitorului (acoperit/neacoperit la riscul cursului de schimb) și în funcție de monedă: 75% pentru creditele de consum denumite în monedă străină sau indexate la un curs de schimb, 85% pentru creditele ipotecare denumite în monedă locală, 80% pentru credite ipotecare denumite în monedă străină acordate debitorilor acoperiți la riscul cursului de schimb, 75% pentru credite ipotecare denumite în euro acordate debitorilor neacoperiți la riscul cursului de schimb, respectiv 60% pentru credite ipotecare denumite în alte monede străine acordate debitorilor neacoperiți la riscul cursului de schimb. Diferențierea pe monede este realizată conform riscului asociat portofoliului de credite și în funcție de evoluțiile de pe piața imobiliară la momentul implementării măsurii.

Băncile sunt, prin natura lor și prin efectul legii, administratori de risc și își asumă riscuri în măsura în care acestea pot fi administrate la nivel general de fiecare instituție în parte. Precizăm că BNR, în limitele impuse de legislație, nu se poate implica direct în politica de creditare și nici în cea de marketing a instituțiilor de credit pe care le supraveghează prudențial și cu atât mai puțin în cea a entităților bancare aflate în altă jurisdicție de supraveghere. Mai mult, relația dintre bancă și clientul consumator de servicii financiare intră în sfera de acțiune a protecției consumatorilor, inclusiv pe segmentul marketingului și promovării serviciilor și produselor financiare, fiind sub jurisdicția instituțiilor abilitate potrivit legislației în vigoare.

2. Când a început BNR să avertizeze asupra creditelor în franci elvețieni că sunt potențial periculoase? Câți bani a cheltuit și cât efort a depus BNR pentru a avertiza populația asupra riscului creditelor în franci elvețieni înainte de apariția crizei în Europa (2008) și în România (2009)?

Răspuns:

În ultimii 10 ani, în mod constant, BNR a avertizat în mod public asupra riscurilor aferente împrumuturilor în valută, inclusiv cele în CHF, în cazul persoanelor cu venituri în altă monedă decât cea a creditului. Aceste avertizări repetate au fost diseminate pe mai multe canale de Comunicare: studii (a se vedea lucrările publicate în anul 2005/2006 pe website al BNR), conferințe și seminarii pe teme de supraveghere și stabilitate financiară și colocvii juridice (se regăsesc pe website), declarații în cadrul conferințelor de presă trimestriale susținute de către banca centrală, întâlniri lunare cu reprezentanții ARB și cei ai unor asociații de specialitate (AAFBR, ANEIR etc). O bună parte dintre aceste avertizări au avut loc odată cu prezentarea normelor prudențiale și/sau a restricțiilor introduse de BNR. Subliniem că, acest tip de activități are caracter curent și permanent și sunt reflectate în Rapoartele anuale și Rapoartele asupra Stabilității Financiare publicate pe website al BNR.

3. **De ce nu a interzis BNR creditarea în franci elvețieni în anul 2008, așa cum a făcut, spre exemplu, Banca Centrală a Austriei? DI Steven van Groningen, președinte de bancă și vice-președinte (la acea vreme) al ARB, a cerut public acest lucru, în 2008. Creditele în CHF au fost acordate din 2005 până în 2008, cu vârful de volum în 2007; până în august 2008 (Reg. BNR, 11/2008, bnr.ro/apage.aspx?pid=404&actId=22), BNR nu a făcut referire în reglementări la riscul valutar. Chiar și în acest regulament, BNR lasă la nivelul politicii interne a băncilor comerciale luarea în considerare a riscului valutar corelat cu statistica cursului valutei de acordare a creditului vs cursul leu din ultimele 18 luni (deși erau credite pe minim 20 de ani). Pe acest subiect, BRD nu a acordat credite deoarece "Am considerat atunci, analizând atent istoria acestei valute (CHF, nota mea) a unei țări cu statut de "refugiu financiar" în perioade de criză, că riscurile legate atât de rata de schimb, cât și de variabilitatea dobânzii de referință erau prea mari atât pentru bancă, cât și pentru clienții în CHF.")**

Răspuns:

În cazul Austriei nu este vorba de o interdicere formală oficială a creditării în franci elvețieni, în condițiile în care și Austria este un stat membru al UE și deci nu putea impune restricții care loveau în libertățile fundamentale ale UE: libera circulație a mărfurilor și serviciilor, libera circulație a persoanelor și libera circulație a capitalurilor. În anul 2008, autoritatea de supraveghere din Austria a adresat băncilor o **recomandare** de a se abține de la acordarea de astfel de credite, însă efectul nu a fost cel scontat: în anul 2009, conform statisticilor s-a înregistrat o temperare a creditului în valută însă ulterior acesta a accelerat.

Mai mult, este de menționat că, la nivel european, primele recomandări privind creditarea în valută au fost emise de CERS (Comitetul European pentru Risc Sistemic) în anul 2011 (cu termen de implementare decembrie 2012).

Acestea nu aveau în vedere interdicerea pe cale administrativă a creditelor în valută.

În cazul României, odată cu liberalizarea mișcării capitalurilor ca condiție pentru aderarea la Uniunea Europeană precum și cu intrarea efectivă în UE, interdicerea formală a creditării în CHF era imposibilă. De aceea eforturile BNR s-au concentrat asupra descurajării acestui tip de credite care s-au încadrat în reglementările generale de creditare în valută (reglementări ce se pot vedea pe website-ul BNR). În acest scop, de exemplu, BNR a majorat RMO la valută până la 40%, rata cea mai înaltă din Europa a RMO, impusă băncilor comerciale în anul 2006. Totodată, eforturile BNR pentru reglementarea creditului în valută - constante, adaptate și în strânsă corelare cu practicile europene - au făcut posibil ca recomandările CERS să se regăsească în mare parte în reglementările BNR emise. Implementarea integrală a Recomandării CERS a fost asigurată integral în termenul indicat.

Reamintim că, în România creditarea în CHF a încetat la finele anului 2008.

De asemenea, precizăm că BNR nu are cunoștință de vreo cerere, nici publică și cu atât mai puțin instituțională, din partea domnului Steven van Groningen privind interdicerea creditului în CHF.

4. **De ce consideră BNR ca un contract de credit ipotecar, în care persoana fizică își finanțează cumpărarea sau construcția locuinței familiale, este identic ca structură economică și juridică cu contractele comercianților cu băncile?**

Răspuns:

BNR nu intervine în raporturile juridice derulate între instituțiile de credit și clienții acestora, competența sa fiind limitată la urmărirea îndeplinirii de către acestea a cerințelor de prudențialitate care se regăsesc în legislația specifică.

Astfel, potrivit art. 1270 din Codul civil, contractul este **legea părților** în sensul că legătura astfel stabilită între părți este similară, prin efectul ei, unei legături izvorâte din legea obiectivă: contractul este obligatoriu, iar nu facultativ (*pacta sunt servanda*).

5. **De ce echivalează BNR un contract de credit ipotecar cu un contract cu privire la riscul valutar (contract aleatoriu, hedging, instrument financiar derivat)? De ce consideră BNR că tot riscul acestui contract trebuie să fie trecut pe capul consumatorului, în timp ce managerii băncilor irresponsible care le-au pus pe piață rămân nesancționați?)**

Răspuns:

Ipoteza potrivit căreia banca centrală ar echivala un contract de credit ipotecar cu unul cu privire la riscul valutar nu se susține, conexiunea dintre cele două aspecte fiind ocazionată la nivelul debitorilor în situația în care aceștia nu obțin venituri în moneda în care este denominat împrumutul. Riscul valutar este doar unul dintre riscurile pe care le

incumbă un contract de credit ipotecar în valută, alături de riscul de rată a dobânzii, riscul privind continuitatea venitului disponibil, etc. În mod simetric, banca își asumă deasemenea un risc valutar atunci când acordă împrumuturi în alte valute decât cele în care sunt exprimate sursele sale de finanțare (depozite, împrumuturi luate de bancă), risc pentru care trebuie să aibă disponibil capital peste nivelul minim reglementat, conform cerințelor prudențiale armonizate la nivelul Uniunii Europene.

Totodată, nu doar că Banca Centrală nu consideră noțiunile menționate anterior ca fiind suprapuse, ci, dimpotrivă, le tratează separat; orice fel de operațiune a unei bănci comerciale are drept cerințe legale determinarea tuturor riscurilor pe care aceasta le presupune, precum și tratarea diferită a acestor riscuri, din punct de vedere prudențial, conform legislației în vigoare armonizate la nivel european.

- 6. Are cunoștință BNR de faptul că multe bănci din România (exemple : OTP, Credit Europe, Bancpost) își exportă contractele la societățile mamă sau la SPV-uri înregistrate în Olanda? Dacă da, de ce permite acest comerț? Dacă nu, de ce nu sunt sancționați responsabilii cu supravegherea sistemului? De ce permite BNR băncilor vânzarea către colecții de creanțe a debitorilor neperformante ale consumatorilor, uneori și cu 2% din valoare nominală, în timp ce nu permite ștergeri echivalente ale datoriilor consumatorilor? Cred că BNR ar trebui să prezinte un raport referitor la numărul creditelor în CHF acordate persoanelor fizice: câte au fost acordate, câte au fost stinse complet prin neplată și mai ales câte credite active au fost fie transferate către alte sucursale externe ale băncii mamă, fie au fost externalizate la entități nebancale externe/interne.)**

Răspuns:

Cesiunea de creanțe se efectuează potrivit prevederilor legale aplicabile. Valoarea la care aceste creanțe sunt cesionate este rezultatul negocierii dintre cumpărători și instituțiile de credit care își asumă și pierderile corespunzătoare. Modalitatea de recuperare a creanțelor neperformante este stabilită de fiecare dintre instituțiile de credit. Ștergerea datoriei debitorului poate crea hazard moral, însă o astfel de decizie este la latitudinea băncilor, în anumite condiții.

Numărul debitorilor persoane fizice ce au credite în CHF la bănci este de 75412, iar numărul creditelor în CHF ale persoanelor fizice este de 80275 (noiembrie 2014, conform informațiilor de la Centrala Riscurilor de Credit și Biroul de Credit).

Începând cu anul 2010, băncile raportează inclusiv date referitoare la soldul creditelor externalizate. Soldul creditelor externalizate ale populației era, în noiembrie 2014, de 6,1 miliarde lei, din care 2,76 miliarde aferente creditelor în alte valute decât euro. Nu sunt raportate date privind numărul creditelor în CHF externalizate. O estimare a numărului creditelor populației în CHF externalizate s-ar putea realiza utilizând următoarele ipoteze: (i) creditele în alte valute externalizate se consideră a fi denominate în CHF (de altfel, în bilanțul băncilor, creditele în CHF reprezintă 97% din creditele în alte valute decât euro potrivit datelor la noiembrie 2014); (ii) valoarea medie a creditelor în CHF externalizate este aceeași ca și în cazul creditelor în CHF ale populației existente în bilanțul băncilor (aproximativ 120000 lei, la noiembrie 2014). Pe baza acestor ipoteze, se poate estima că ar fi fost externalizate 23000 de credite în CHF acordate populației.

- 7. În sistemul judiciar din România s-au pronunțat mii de hotărâri ale instanțelor prin care s-a dispus eliminarea din contracte a clauzelor abuzive, inclusiv clauza de risc valutar. De ce BNR nu a interzis, în virtutea calității sale de autoritate de control și supraveghere a pieței bancare, toate contractele - tip care conțin aceleași clauze abuzive? De ce nu a sancționat BNR acele bănci care au fost condamnate de instanțe la eliminarea din contracte a clauzelor abuzive?**

Răspuns:

Potrivit prevederilor legale în vigoare, aspectele menționate în întrebarea Dvs., referitoare la relația dintre bancă și client, intră sub incidența legislației privind protecția consumatorului, care depășește competența BNR. BNR aplică sancțiuni instituțiilor de credit numai în limitele prevăzute de OUG nr.99/2006 cu completările și modificările ulterioare.

BNR nu comentează hotărârile instanțelor de judecată, acestea fiind suverane în ceea ce privește deciziile aferente fiercărui dosar în parte. Constatăm însă că unele hotărâri definitive s-au pronunțat în favoarea consumatorului, iar altele s-au pronunțat în favoarea instituției de credit cu privire la constatarea caracterului abuziv al aceleiași clauze.